

Representantforslag 31 S

(2014–2015)

fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Trine Skei Grande, Abid Q. Raja og Ola Elvestuen

Dokument 8:31 S (2014–2015)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Trine Skei Grande, Abid Q. Raja og Ola Elvestuen om å gjøre barnevernloven til en rettighetslov

Til Stortinget

Bakgrunn

Barnevernloven og barnets rettsstilling

Formålet med barnevernloven er å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig og riktig hjelp og omsorg til rett tid. Loven gir kommunen en plikt til å ha et faglig forsvarlig barnevern, men det gir ikke barnet en selvstendig rett til å få nødvendige barnevernstiltak. Barnevernsretten bygger på flere viktige prinsipper som skal ivareta hensynet til barnet, men det grunnleggende er prinsippet om at alle tiltak skal være bestemt ut fra hensynet til barnets beste. Forslagsstillerne vil understreke at det er liten uenighet i fagfeltet om den grunnleggende betydningen erfaringene barnet får i barndommen har for barnets livskvalitet og muligheter senere i livet. Forslagsstillerne viser også til at Norge har fått kritikk fra FNs barnekomité for manglende sikring av barns selvstendige rett til barnevernstjenester.

Forslagsstillerne viser til at det har skjedd mange viktige reformer på det barnerettslige feltet. Reformene er et resultat av Norges forpliktelser for å etterleve barnekonvensjonen. Etter den siste omfattende revisjonen er barns rettigheter nå også blitt synliggjort gjennom egne bestemmelser i Grunnloven § 104:

«Barn har krav på respekt for sitt menneskeverd. De har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling.

Ved handlinger og avgjørelser som berører barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn.

Barn har rett til vern om sin personlige integritet. Statens myndigheter skal legge forholdene til rette for barnets utvikling, herunder sikre at barnet får den nødvendige økonomiske, sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie.»

Forslagsstillerne mener at en naturlig konsekvens av denne rettsutviklingen vil være å styrke ytterligere både den faktiske og formelle rettssikkerheten til barn ved å gjøre barnevernloven til en rettighetslov.

Forslagsstillerne viser til at barnevernloven bare fastslår det offentlige plikter overfor barnet, og ikke barnets selvstendige rettigheter til nødvendig bistand for å sikres en god oppvekst. Forslagsstillerne understreker at en rettighetsfesting nå er nødvendig for å synliggjøre og respektere barnet som et eget rettssubjekt. For forlagsstillerne er det både et selvsagt og et rimelig krav at barnet rettssikkerhet styrkes ved at barnet gis rett til at det skjer nødvendige endringer i en alvorlig mangelfull omsorgssituasjon, for eksempel krav på beskyttelse mot egne foreldre eller andre omsorgspersoner som utøver vold og overgrep.

Forslagsstillerne understreker at det er positivt at barn under barnevernets omsorg har fått styrket sine rettigheter gjennom nye lovvedtak, blant annet ved at barn skal gis mulighet til medvirkning, og at det skal legges til rette for samtaler med barnet etter barnevernloven § 4-1, som ellers oppstiller hensynet til barnets beste som overordnet hensyn. Forslagsstillerne mener det er viktig at barn og unge får rett til hjelp selv om foreldrene ikke samtykker. Forslagsstillerne vil her vise til Barneombudets høringsuttalelse til endringer i barnevernloven (Prop. 106 L (2012–2013)):

«I dag er det dessverre slik at mange barn som helt klart kunne profittert på hjelp fra barnevernet, må vente til vanskene deres blir så store at de må flyttes fra foreldrene sine. En lovfesting av retten til barneverntjenester vil være et steg på veien mot å gi barn rett til hjelpetiltak også i de tilfeller hvor foreldrene motsetter seg det. Noe som på sikt kan bidra til en reduksjon i antall omsorgsovertakelser.»

Forslagsstillerne mener at dersom barn gis rett til barnevernstjenester, vil det i større grad bli mulig å sette inn gode hjelpetiltak på et så tidlig tidspunkt at dette kan forebygge drastiske tiltak som omsorgsovertakelser. Forslagsstillerne viser videre til at det i Sundvolden-erklæringen er uttalt at regjeringen ønsker å gi barnevernet større adgang til å gi nødvendige hjelpetiltak for å forebygge omsorgsovertakelse, og hindre at barnet får unødvendig store livsbelastninger før de får nødvendig hjelp og støtte. Dette mener forslagsstillerne også er et godt argument for å gi barn rett til nødvendige hjelpetiltak.

Forslagsstillerne viser til at flere offentlige utredninger har foreslått en rettighetsfesting av barnevernloven. Her nevnes Befringutvalget (2000), Flatøutvalget (2009), Barnevernpanelet (2011) og Raundalenutvalget (2012). Videre har flere fremtredende barnerettsjurister fremhevet behovet for en rettighetsfesting. Forslagsstillerne viser videre til at det på mange områder innen sosial- og velferdssektoren er vedtatt en rekke rettighetsbestemmelser. Det er et tankekors at barn ikke har rett til hjelp fra barnevernet, mens rett til opplæring, psykisk helsevern og nødvendig helsehjelp lenge har vært realiteter.

Forslagsstillerne viser også til at de ovennevnte utvalgene anbefaler å gjøre barnevernloven til en ret-

tighetslov, til tross for innvendinger om at barnevernloven er for skjønnsmessig til å være egnet for rettighetsfesting, at det er usikkerhet rundt de ressursmessige konsekvensene, at det er kunstig å snakke om en rettighet som kan oppleves som tvang¹, og at det viktigste er at barnet får hjelp, ikke at det har en rettighet. Disse innvendingene tilbakevises. Foruten anbefalingene fra de nevnte utvalg anbefales rettighetsfesting av barns bistand fra barnevernstjenesten av en rekke høringsinstanser som Barneombudet, Landsforeningen for barnevernsbarn, Norsk barnevernsamband, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, barnesakkyndig kommisjon, FO, Redd Barna m.fl.

Avslutningsvis vil forslagsstillerne særlig peke på at en rettighetsfesting av loven vil styrke barnets rettsikkerhet og bedre sikre muligheten for å gi beskyttelse mot en skadelig omsorgssituasjon. Forslagsstillerne vil også understreke det syn, som påpekt av mange barnerettsjurister, at barnets manglende rettigheter etter barnevernloven strider mot barnets grunnleggende rett til bistand og omsorg, forankret i barnekonvensjonen.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen gjøre barnevernloven til en rettighetslov.

12. november 2014

¹. NOU 2009:22: Det er kunstig å snakke om rettighet når rettighetshaver opplever det som tvang (det skiller mellom tvangen mot foreldrene og det barnet opplever som tvang, rettighetskonstruksjonen blir mest problematisk i tilfeller hvor barnet motsetter seg tiltaket).